

Sammanfattning
Rapport 2013:04

Undervisning i SO-ämnen år 7-9

Mycket kunskap men för lite kritiskt kunskapande

Sammanfattning

Huvudresultaten från granskningen av SO-undervisningen i grundskolans årskurser 7-9 är att:

- På varannan granskad skola ger undervisningen inte fullgoda förutsättningar för eleverna att utveckla SO-ämnenas ämnesspecifika förmågor.
- På varannan granskad skola behöver arbetet med ämnesövergripande undervisning organiseras bättre.

Granskningens resultat visar att elever alltför ofta arbetar ensidigt och oproblematiserat med ämnets stoff. Skolinspektionen konstaterar att ämnesspecifika förmågor i någon form vanligtvis finns med på de flesta granskade lektioner. Det saknas likväl ofta tillräckliga möjligheter att träna på de ämnesspecifika förmågor som hör ihop med att exempelvis analysera, reflektera, kritiskt granska, tolka och värdera samt använda begrepp, inom ramen för ämnens centrala innehåll. Särskilt eftersatta är förutsättningar för eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som syftar till ett kritiskt förhållningssätt till information och källor.

Arbetsätten för att utveckla ämnesspecifika förmågor är alltför ofta inriktade på att låta eleverna arbeta enskilt med uppgifter, trots att det i kunskapskraven ofta är framskrivet att detta ska göras genom att låta eleverna resonera om orsaker till och konsekvenser av geografiska mönster eller att resonera om hur individer och samhällen påverkar och påverkas av varandra. Resonemang kan och ska föras på flera olika sätt, men lämpar sig särskilt väl i dialog av olika slag. Ibland saknas dock detta helt i undervisningen, trots att forskning visar på att samtal genom diskussion och argumentation är en framgångsfaktor för att nå goda kunskapsresultat.

I den här granskningen framträder ett mönster där god kvalitet i SO-undervisningen samvarierar med ämnesbehörighet och aktiva undervisningsmönster. Elever ges i högre grad möjlighet att utveckla ämnesspecifika

förmågor när de undervisas av lärare med ämnesbehörighet och där undervisningen domineras av lärar- och elevaktiva undervisningsmönster.

Resultaten från granskningen visar också att de allmändidaktiska undervisningskvaliteterna håller, relativt sett, högre nivå när lektionen genomförs av ämnesbehöriga lärare. Dessa kvaliteter gäller aspekter som trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö, tydlighet i mål och innehåll, individanpassning, stöd och utmaningar, samt återkoppling och reflektion över lärandet.

Granskningen visar att lärarna i SO-ämnena oftare ger eleverna återkoppling på uppgiftsnivå (korrigerar fel eller efterfrågar mer information) än processnivå (förmågor eleven ska utveckla) och att eleverna sällan får möjlighet att reflektera över sitt eget lärande eller utvärdera enskilda lektioner som ett led i den formativa bedömningen för att hjälpa läraren att förbättra sin undervisning. Endast var fjärde lektion bedöms leva upp till dessa specifika aspekter av en kvalitativt god undervisning.

På nästan varannan granskad skola bedöms att arbetet med ämnesövergripande undervisningen bör förbättras. Skolinspektionen konstaterar att lärarna inte alltid organiserar och genomför arbetet så att eleverna får en möjlighet att arbeta ämnesövergripande och rektor tar inte alltid sitt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar skolverksamhet, förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Utgångspunkten är de lagar och regler som finns för verksamheten.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar kvaliteten i skolor och andra verksamheter inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev

Fristående skolor

– kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.